

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія і методологія науки»

Вибіркова

підготовки магістра

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2022-2023
навчальний рік.
Протокол від «31» серпня 2022 року
№ 2

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни
«Філософія і методологія науки»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» розкриває проблематику філософії і методології науки, як сфери людської духовної діяльності, спрямованої на здобуття, обґрунтування та систематизацію інтерсуб'єктивного знання про світ. Відповідно до такого підходу в межах курсу «Філософія і методологія науки» наука трактується в широкому соціокультурному контексті і в її історичному розвитку. Увага приділяється як виникненню переднауки у традиційних суспільствах, так і становленню класичної науки Нового часу, а також розгляду «високої науки» як феномена сучасної цивілізації.

Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмою підготовки магістра. Вона спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та є принципово значущою для морального та естетичного розвитку молоді.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – (057) 707-34-78.
E-mail	7733153@ukr.net
Наукові інтереси	- філософська антропологія; - філософія науки; - філософія екології
Професійні здібності	- професійні знання, досягнення високого рівня у сфері наукових інтересів; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі із застосуванням творчих форм роботи.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	підготовка та публікація монографій, наукових статей, тез, патентних розробок, виконання науково-дослідної роботи.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 413 або онлайн. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» – формування у здобувачів вищої освіти здатності структурувати знання, готовності до рішення складних і проблемних питань, розвиток здатності орієнтуватись у категоріальному апараті науки, формувати стратегію власного теоретичного досвіду, визначати його предмет, цілі й задачі, оволодівати дослідницькими навичками.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	денна форма навчання
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	24
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	26
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	40
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	20 (за рахунок самостійної роботи)
- підсумковий контроль	диференційований залік

Передумови для вивчення дисципліни

За вибором здобувача вищої освіти на будь-якому курсі навчання.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання	аббревіатура
Знати та розуміти основні класичні та новітні філософські концепції науки	ДРН01
критично осмислювати теорії, принципи, методи, поняття у навчанні та професійної діяльності	ДРН02
уміти застосовувати прикладні методологічні прийоми основних філософських теорій наукової діяльності	ДРН03

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності з дисципліни	аббревіатура
здатність використовувати принципи, методи та організаційні процедури дослідницької діяльності	ОКД01
здатність логічно- та науково-обгрунтовано проводити дослідження в професійній сфері	ОКД02
здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ОКД03

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Філософія науки

Тема 1.1. Предмет і головні концепції філософії і методології науки

Три аспекти буття науки: наука як генерація нового знання, наука як соціальний інститут, наука як особлива сфера культури. Проблема істини, її концепції, значення для філософії науки. Предмет та сутність філософії і методології науки. Взаємозв'язки філософії і методології науки з іншими дисциплінами. Функції філософії і методології науки. Епістемологія і гносеологія, їх співвідношення. Логіко-епістемологічний підхід до дослідження науки.

Позитивістська традиція філософії і методології науки. Класичний позитивізм, емпіріокритицизм, логічний позитивізм. Розширення поля філософської проблематики в позитивістській філософії науки. Соціологічний і культурологічний підходи до дослідження розвитку науки. Проблема інтерналізму та екстерналізму в розумінні механізмів наукової діяльності.

Тема 1.2. Виникнення й історичний розвиток науки

Переднаука і наука. Дві стратегії породження наукових знань: узагальнення практичного досвіду і конструювання теоретичних моделей, що забезпечують вихід за рамки форм виробництва, які історично склалися, і буденного досвіду. Переднаука як феномен традиційних культур. Культура античного поліса і становлення перших форм теоретичної науки. Виникнення логічних норм наукового мислення і професійних організацій науки в середньовічних університетах. Роль християнської теології в зміні споглядальній позиції ученого: людина-творець; маніпуляція з природними об'єктами (алхімія, астрологія, магія). Ідеали математизованого і дослідного знання (оксфордська школа, Р. Бекон, У. Оккам). Формування науки як професійної діяльності. Товариства експериментаторів і Академії наук.

Становлення дослідної науки в новоевропейській культурі. Світоглядна роль науки в новоевропейській культурі. Соціокультурні передумови виникнення експериментального методу, його поєднання з математичним описом природи.

Виникнення дисциплінарно-організованої науки, технологічне застосування науки. Становлення соціальних і гуманітарних наук. Світоглядні підстави соціально-історичного дослідження. Місце науки в культурі техногенної цивілізації.

Тема 1.3. Специфіка наукового пізнання

Категоріальні та методологічні засади наукового світобачення інформаційно-технічного соціуму. Відношення науки до інших форм пізнання світу (художнього, філософського, релігійно-міфологічного, буденного пізнання). Наука як об'єктивне та наочне знання. Прогностичні функції науки. Наука як знання про можливі наочні світи практичної діяльності. Особливості предмету й методів науки. Універсальність наукового пізнання і його межі. Наукова раціональність і логіка науковчення. Істина в науці.

Особливості суб'єкта наукової діяльності. Внутрішньо-наукові й соціальні цінності та цілі. Цінність об'єктивно-дійсного знання, цінність зростання знань.

Тема 1.4. Структура наукового знання. Класифікація наук

Принципи розвитку науки. Ідеали і норми наукового дослідження, їх соціокультурна розмірність. Система ідеалів і норм як схема методу діяльності. Організація та планування наукового дослідження.

Наукова картина світу. Історичні форми наукової картини світу. Функції наукової картини світу: картина світу як онтологія, як форма систематизації знання, як дослідницька програма. Філософські засади науки. Роль філософських ідей і принципів в обґрунтуванні наукового знання. Філософські ідеї як евристика наукового пошуку. Філософське обґрунтування як умова включення наукових знань в культуру.

Структури теоретичного знання. Поняття наукового факту, його специфіка. Процедури формування наукового факту. Проблема теоретичного осмислення факту. Проблемні ситуації в науці. Переростання окремих завдань у наукові проблеми. Первинні теоретичні моделі і закони. Становлення розвиненої наукової теорії. Класичний і неklasичний варіанти формування наукової теорії. Розвиток засад науки під впливом нових теорій. Проблема включення нових науково-теоретичних уявлень в культуру.

Класифікація наук: сутність і головні підходи. Проблема міждисциплінарності наукового знання.

Модуль 2. Методологія науки

Тема 2.1. Головні рівні і методи наукового дослідження

Поняття методу. Специфіка методів наукового знання. Науковий метод і наукова теорія.

Методологія науки: сутність і значення. Методологія наукового дослідження як основа пізнання.

Науковий пошук і його основні етапи. Емпіричний і теоретичний рівні науки. Критерії їх розрізнення. Структура емпіричного знання.

Спостереження й експеримент. Випадкові і систематичні спостереження. Застосування природних об'єктів у функції приладів в систематичному спостереженні. Дані спостереження як тип емпіричного

знання. Специфіка експериментальних методів. Вимірювання і опис, їх значення в науковому пізнанні.

Теоретичні моделі як елемент внутрішньої організації теорії. Обмеженість гіпотетико-дедуктивної концепції теоретичних знань. Роль конструктивних методів в дедуктивному розгортанні теорії. Розгортання теорії як процес вирішення наукових завдань.

Тема 2.2. Динаміка наукового прогресу

Історична мінливість механізмів породження наукового знання. Взаємодія науки і досвіду як початковий етап становлення нової дисципліни. Методологічний монізм Нового часу. Індуктивна модель наукового пізнання Ф. Бекона. Дедуктивна модель наукового пізнання Р. Декарта.

Методологічний плюралізм новітньої епохи: індуктивізм, конвенціоналізм, фальсфікаціонізм, методологія науково-дослідних програм. Концепції К. Гемпеля, Р. Карнапа, П. Дюгема, У. Куайна, К. Поппера, І. Лакатоса, Т. Куна, П. Фейєрабенда, С. Тулміна, М. Полані.

Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності

Структура наукової традиції. Поняття наукової парадигми. Дисциплінарна матриця, її компоненти. Взаємодія традицій і виникнення нового знання. Наукові революції як перебудова засад науки. Проблеми типології наукових революцій. Внутрішньо-дисциплінарні механізми наукових революцій. Міждисциплінарні взаємодії і парадигмальне розщеплення як чинник революційних перетворень в науці. Соціокультурні передумови глобальних наукових революцій. Перебудова підстав науки і зміна сенсів світоглядних універсалій культури.

Історична зміна типів раціональності: класична, некласична, постнекласична наука. Головні характеристики сучасної постнекласичної науки. Зв'язок дисциплінарних і проблемно-орієнтованих досліджень. Нові стратегії наукового пошуку. Зближення ідеалів природничо-наукового і соціально-гуманітарного пізнання. Осмислення зв'язків соціальних і внутрішньо-наукових цінностей як умова сучасного розвитку науки. Відмова від ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження і проблема ідеологізації науки. Включення соціальних цінностей у процес вибору стратегій дослідницької діяльності.

Тема 2.4. Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку

Головні підходи до визначення соціального інституту науки. Інституційні цінності і норми науки. Наукові співтовариства, історичні типи наукових співтовариств («республіка учених» XVI-XVII ст.; наукові співтовариства епохи дисциплінарно-організованої науки; формування міждисциплінарних співтовариств науки XX-XXI ст.). Наукові напрями. Наукові школи. Наука і освіта, підготовка наукових кадрів.

Історичний розвиток способів трансляції наукових знань (від рукописних видань до сучасного комп'ютера). Комп'ютеризація науки, її соціальні наслідки. Наука і економіка. Наука і політична влада. Проблема державного регулювання науки.

Морально-етичні аспекти розвитку науки. Поняття наукового етосу, його складники (Р. Мертон, І. Мітрофф). Розширення етосу науки. Нові етичні проблеми науки в кінці ХХ ст. Постнекласична наука і зміна менталітетів техногенної цивілізації. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Пошук нового типу цивілізаційного розвитку і нові функції науки в культурі.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
2 семестр						
Модуль 1. Філософія науки						
Тема 1.1. Предмет і головні концепції філософії і методології науки	12	4	4		4	
Тема 1.2. Виникнення й історичний розвиток науки	12	4	4		4	
Тема 1.3. Специфіка наукового пізнання	10	2	2		6	
Тема 1.4. Структура наукового знання. Класифікація наук	12	2	4		6	МК 1
Разом за модулем 1	46	12	14		20	МК 1

Модуль 2. Методологія науки						
Тема 2.1. Головні рівні і методи наукового дослідження	10	4	2		4	
Тема 2.2. Динаміка наукового прогресу	12	4	4		4	
Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності	10	2	2		6	
Тема 2.4. Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку	12	2	4		6	МК 2
Разом за модулем 2	44	12	12		20	МК 2
РАЗОМ	90	24	26		40	МК 1,2

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наука, її сутність та генеза	4
2	Становлення дослідної науки в європейській культурі	4
3	Наукове пізнання і його роль в сучасному соціальному житті.	2
4	Наукове знання як складна система, що розвивається. Різноманіття типів наукового знання	2
5	Проведення модульного контролю № 1	2
6	Поняття про науковий метод. Теоретичні й емпіричні методи.	2
7	Динаміка наукового прогресу	4

8	Глобальні наукові революції і типи наукової раціональності	2
9	Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку	2
10	Проведення модульного контролю № 2	2
	Разом	26

Практичних занять (не передбачено навчальним планом).

Лабораторних занять (не передбачено навчальним планом).

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Становлення методології наукового дослідження в Новий час.
2. Індуктивний метод у філософії Ф. Бекона.
3. Дедуктивна модель науки і раціоналізм Р. Декарта.
4. Індуктивістська модель наукового пізнання (К. Гемпель, Г. Рейхенбах, Р. Карнап).
5. Конвенціоналістський підхід до методології науки (П. Дюгем, У. Куайн, А. Пуанкаре).
6. Фальсифікаціоністська методологія К. Поппера.
7. Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса.
8. Критика методології наукового пізнання (С. Тулмін, П. Фейєрабенд).
9. Характеристика і структура наукової традиції.
10. Проблеми типології наукових революцій.
11. Соціокультурні передумови наукових революцій, їх значення.
12. Поняття і типи наукової раціональності.
13. Класичний тип наукової раціональності.
14. Специфічні риси неklasичної наукової раціональності.
15. Головні характеристики сучасної постнеklasичної науки.
16. Головні підходи до визначення соціального інституту науки.
17. Наукові співтовариства, їх головні типи.
18. Взаємодія науки й освіти.
19. Напрями підготовки наукових кадрів.
20. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань.
21. Наука й економіка.
22. Наука і влада.
23. Особливості державного регулювання науки.
24. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.

Форми та методи навчання і викладання:

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

У навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

- *методи навчання за джерелами набуття знань*: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- *практичні методи навчання* (практична робота, виїзні заняття);
- *методи навчання за характером логіки пізнання*: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;
- *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається*: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- *інноваційні методи навчання*: робота з навчально-методичною літературою та відео; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- *самостійна робота*.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	Відмінно
80–89	B	Добре
65–79	C	
55–64	D	Задовільно
50–54	E	
35–49	FX	Незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань модульної контрольної роботи, виконання самостійної індивідуальної роботи тестування тощо. Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	Лекції	6	0	0
	семінарські заняття	6	5	30
	практичні заняття	-	-	-
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	10	10
Разом за модуль 1				40
Модуль 2	Лекції	6	0	0
	семінарські заняття	5	5	25
	практичні заняття	-	-	-
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	10	10
Разом за модуль 2				35
Індивідуальна самостійна робота				25
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)				100
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, виконання досліджень, підготовку наукових публікацій тощо.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на семінарських заняттях за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на лекційних і семінарських заняттях.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, орієнтується в конкретній темі, аргументовано висловлює свої думки та наводить приклади;

4 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, наводить приклади та висловлює свої думки;

3 бали – здобувач частково орієнтується в обговорюваній тематиці та може навести приклади;

2 бали – здобувач частково орієнтується в обговорюваній тематиці та може окреслити деякі її аспекти;

1 бал – здобувач поверхово орієнтується в обговорюваній тематиці і не може окреслити основні її аспекти;

0 балів – здобувач не орієнтується в обговорюваній тематиці, не знаходить відповіді на проблемні питання (за змістом лекції), у висловлюваннях щодо окремих положень припускається суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, вміння публічно представити матеріал.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

10 балів – вірно виконано всі завдання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – вірно виконано всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-7 балів – виконано два завдання;

1-4 бали – виконано одне завдання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Індивідуальна самостійна робота

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні індивідуальних робіт (1 робота оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів):

25-23 бали – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

22-19 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

18-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

14-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

9-5 балів – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі, проводиться в усній формі диференційованого заліку.

Залік є формою підсумкового контролю рівня та якості засвоєння здобувачами теоретичних знань та практичних умінь і навичок з окремої навчальної дисципліни.

Залік проводиться на останньому семінарському занятті за результатами поточної успішності та модульної контрольної роботи.

Перелік теоретичних питань для модульної контрольної роботи

Модуль 1

1. Предмет дисципліни «Філософія і методологія науки».
2. Поняття наукової діяльності. Головні аспекти буття науки в суспільстві.
3. Взаємозв'язки філософії науки з іншими дисциплінами.
4. Функції філософії науки.
5. Логіко-епістемологічний підхід до дослідження науки.
6. Позитивістські концепції філософії науки.
7. Соціологічний і культурологічний підходи до вивчення науки.
8. Поняття і головні концепції істини у філософії та науці.
9. Головні підходи до історичного виникнення науки.
10. Культура античного поліса і становлення перших форм теоретичного знання.
11. Головні особливості організації та розвитку знання у Середні віки. Виникнення і розвиток університетів.
12. Передумови становлення дослідної науки в культурі Нового часу.

13. Розвиток наукових методів у Новий час.
14. Наука і техніка в Новий час.
15. Організаційні центри науки Нового часу.
16. Специфіка наукової діяльності в епоху Нового часу.
17. Поняття і головні характеристики «великої науки».
18. Відношення науки до інших форм пізнання світу.
19. Наукове пізнання і його специфічні риси.
20. Проблема суб'єкта наукового пізнання.
21. Специфіка філософії і науки як форм культури.
22. Механістичний підхід до науки: сутність і характерні риси.
23. Позитивістська традиція інтерпретації науки.
24. Теоретичні моделі виникнення науки, їх специфіка.
25. Особливості пізнання у Стародавньому світі.
26. Освіта і знання у Середні віки.
27. Становлення науки як соціального інституту в Новий час.
28. Головні види людського пізнання, їх особливості.
29. Специфіка наукового пізнання.
30. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання.
31. Проблема побудови наукової картини світу.
32. Функції науки в сучасному суспільстві.
33. Взаємодія різних наук, їх специфіка.
34. Класифікації видів наукового знання.
35. Міждисциплінарні наукові дослідження в сучасну епоху.
36. Проблеми побудови наукової теорії.

Модуль 2

1. Специфіка об'єкта і предмета наукового дослідження.
2. Наукове знання як система, його характеристики.
3. Ідеали і норми наукового дослідження.
4. Наукова картина світу, її функції.
5. Історичні форми наукової картини світу.
6. Роль філософських ідей в обґрунтуванні наукового знання.
7. Внутрішньо-наукові й соціальні цінності та цілі.
8. Структура наукового знання, її компоненти.
9. Науковий факт, його роль у дослідженні.
10. Поняття і характеристики наукової проблеми.
11. Наукова теорія, її види.
12. Класифікація наук. Проблема міждисциплінарності в сучасній науці.
13. Специфіка точних, природничих і гуманітарних наук.
14. Поняття методу. Характерні риси методів наукового дослідження
15. Сутність і значення методології науки.
16. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження.
17. Загальнологічні методи пізнання, їх роль у науці.
18. Структура емпіричного знання.
19. Спостереження як науковий метод, його види і характеристики.

20. Експеримент, його особливості і значення в науковому дослідженні.
21. Процедури формування наукового факту.
22. Наукові методи теоретичного рівня дослідження.
23. Основні етапи наукового пізнання: факт, проблема, гіпотеза, теорія.
24. Методологія наукового дослідження: поняття, сутність, значення у пізнанні.
25. Взаємозв'язок емпіричного та теоретичного рівнів знання.
26. Спостереження як метод наукового пізнання, його специфіка і різновиди.
27. Експеримент як метод наукового дослідження в Новий час та в сучасну епоху.
28. Головні теоретичні методи дослідження у сучасній науці.
29. Емпіризм Ф. Бекона та раціоналізм Р. Декарта в науковому пізнанні Нового часу.
30. К. Поппер і методологія фальсифікаціонізму.
31. І. Лакатос і методологія науково-дослідних програм.
32. П. Фейєрабенд і концепція методологічного анархізму.
33. Наукова традиція і наукова новація.
34. Трактатування наукової революції у працях Т. Куна.
35. Класичний тип науки: наукові програми, їх зміст і значення.
36. Становлення неklasичного типу науки.
37. Постнеklasичний тип науки як феномен сучасності.
38. Етос науки: поняття, зміст і значення.
39. Наукове співтовариство: зміст і основні види.
40. Головні етапи становлення наукового співтовариства.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Здобувач зобов'язаний наполегливо оволодівати знаннями, на занятті бути уважним, брати активну участь у роботі під час занять, бути попередньо підготовленим до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконувати всі завдання.

2. Здобувач повинен сумлінно виконувати розклад занять з навчальної дисципліни. Пропуски занять без поважної причини та запізнення на заняття не допустимі (здобувачі, які запізнилися, до заняття не допускаються).

3. Здобувач має бути дисциплінованим й організованим, дотримуватись правил суспільного життя. Розмовляти, повертатися та вставати з місця на заняттях можна лише з дозволу викладача. Здобувач не повинен на занятті заважати підказками, виправляти відповідь товариша можна тільки з дозволу викладача.

4. З навчальною метою під час заняття мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

5. Здобувач повинен виконувати вимоги щодо термінів виконання поставлених завдань, захисту робіт, ліквідації заборгованостей. При виконанні робіт до захисту допускаються ті роботи, у яких дотримується політика академічної доброчесності та які містять не менше 60 % оригінального тексту

при перевірці на плагіат. Несвоєчасне виконання поставленого завдання/роботи знижує максимальний бал (оцінку) за завдання на 20 %.

6. Здобувач має право дізнатися про кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни.

7. Здобувач має берегти й зміцнювати власність Університету.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності. навч. посіб. / Юрченко Л.І. та ін. Київ : УБС НБУ, 2015. 609 с.
2. Юрченко Л.І. Технології в системі економічних та соціально-екологічних змін: навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 177с.
3. Юрченко Л.І. Гуманітарна складова вищої освіти у вимірах ХХІ століття : монографія. Київ: УБС НБУ, 2013. 323 с.
4. Юрченко Л.І. Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях, прикладах: навч.посіб. Київ : УБС НБУ, 2014. 223 с.
5. Данилян О.Г. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 448 с.
6. Кривоніс О.Б., Демченко О.М. Методологія науково-дослідної роботи: навч. посіб. Київ : Медицина, 2011. 160 с.
7. Абрамов В., Аругюнов В. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 178 с.
8. Білоусова Т.П., Маркітанов Ю.О. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, 2004. 119 с.
9. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
- 10.Вдовичин І.Я. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівськ. Комерц. Академії, 2014. 248 с.
- 11.Возний І.П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 144 с.
- 12.Голіков В.А., Кузьмініх М.А., Онищенко О.А. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Одеса : ОНМА, 2014. 163 с.
- 13.Грищук Ю.С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2008. 231 с.
- 14.Демківський А.В., БезусП.І. Основи методології наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
- 15.Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Вид. 5-е перероб і допов. Київ : Професіонал, 2008. 240 с.
- 16.Колесников О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Вид. 2-ге перероб і допов. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
- 17.Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 206 с.

18. Загороднюк С.В., Євмешкіна О.Л., Лещенко В.В. *Методологія наукових досліджень з державного управління : хрестоматія*. Київ : НАДУ, 2014. 180 с.
19. Мокін Б.І., Мокін О.Б. *Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб.* Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
20. Олійник Н.Ю. *Методологія наукових досліджень. навч.- метод. посіб. для студентів економічного факультету*. Кам'янець-Подільський : Сисин Я.І., 2015. 110 с.
21. *Основи методології та організації наукових досліджень : Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / А. Є. Конверський та ін.* Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
22. Соловійов С.М. *Основи наукових досліджень : навч. посіб.* Київ : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
23. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Вид 3-тє переробл. допов.* Київ : Знання-Прес, 2003. 295 с.
24. Юринєць В.Е. *Методологія наукових досліджень: навч. посіб.* Львів : ЛНУ, 2011. 179 с.
25. Жилінська О.І. *Науково-технічна діяльність у контексті самоорганізації : монографія*. Київ : Парламентське видавництво, 2010. 552 с.
26. Онопрієнко В., Ткаченко В. *Історія української науки: курс лекцій*. Київ : Варта, 2010. 652 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua/>
2. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

Доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, професор

Любов ЮРЧЕНКО